

Lausunto

Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaava,
valmisteluvaiheen aineisto

Vaalan kunta
Kunnanhallitus

Pohjois-Pohjanmaan liitto
Poratie 5
90140 Oulu

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan luonnos, Vaalan kunnan lausunto

Pohjois-Pohjanmaan liitto on asettanut maakunnan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan luonnoksen julkisesti nähtäville 8.8.-23.9.2022 ja pyytää jäsenkunnilta kirjallista lausuntoa valmisteluaineistosta kuulemisaikana.

Vaalan kunta on tutustunut Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen aineistoon ja lausuu siitä seuraavaa:

Maakuntakaavan tulee olla yleispiirteinen, merkittäviä maakunnallisia hankkeita tai niiden potentiaalia esiintuva kaava. On tärkeää, että kaava ei tarpeettomasti rajoita alueellista suunnittelua ja tarkemman tason kaavoitusta.

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavassa tuulivoiman osuus energiantuotannosta on merkittävä ja näkyvä. Poissulkeva menetelmä, jolla tuulivoimatuotannolle otollisia alueita on kartoitettu, osoittaa selvästi, että mahdollisuuksia uusiutuvan energian tuottamiseen on läpi koko maakunnan. Vaalan kunta pitää tärkeänä, että sähkönsiirto- ja energiaverkoston osalta linjausten tarkemmassa suunnittelussa jää riittävästi mahdollisuuksia muutoksille etenevässä ja tarkentuvassa suunnittelussa sekä verkoston kehittämiselle ja vahvistamiselle tulevaisuudessa. Kaavaselostuksen perusteella onkin havaittu, että sähkönsiirtoyhteyksien osalta kaavamerkintöjä ei voida toteuttaa liian sitovina ja ehdottomina.

Kaavaluonnoksessa tuulivoimalle esitetyt aluevaraukset eivät kaikilta osin noudata samoja rajoituksia kuin hankkeissa, joiden yleiskaavoitus on jo etenemässä. Vaihekaavoituksessa aluerajaukset on toteutettu tietyin periaattein ja maakuntakaavan ohjausvaikutuksesta todetaan, että maakuntakaava voi täsmentyä kuntakaavassa. Lopputuloksena kaavoitettu tuulivoimapuisto voi rajaukseltaan olla kaavamerkinnän vastainen, mikäli hankealue ei lähtökohtaisesti ole vastannut kaavaluonnoksessa esitettyä aluerajauksia. Yleiskaavoituksen etenemisen kannalta olisi kuitenkin suotavaa, että jo vireillä olevien hankkeiden osalta vaihekaavan aluevaraukset noudattaisivat hankealueen rajausta. Tämä selkeyttäisi erityisesti vuoropuhelua kuntalaisten suuntaan ja osaltaan jouduttaisi ja edistäisi kaavahankkeiden etenemistä.

Tuulivoiman lisäksi muiden energiantuotantomuotojen potentiaalin selvittäminen on kaavaluonnoksessa vähäisempää. Vaalan kunta pitää tärkeänä, että maakuntakaavoituksessa selvittämättömän muun energiantuotannon potentiaalin laajamittainenkin hyödyntäminen mahdollistetaan kaavan valkoisilla alueilla, mikäli se tarkemman tason kaavoituksessa todetaan toteuttamismahdolliseksi.

Tuulivoiman sijainninohjausmallin luokittelussa myös Vaalan kunnan, kuten usean muunkin kunnan, alueelle on löydetty tuulivoimapotentiaalisia ”ehkä”-alueita, jotka eivät kuitenkaan ole päätyneet kaavakartan luonnokseen. Vaalan kunnan näkemyksenä myös tuulivoimapotentiaaliset ”ehkä”-alueet olisi suotava esittää vaihemaakuntakaavassa Tv-3 –alueina. Alueiden todellinen potentiaali tulee kartoitettua tarkemman tason kaavoituksessa. Tuulivoimapotentiaalisten alueiden merkintöjen ei kuitenkaan lähtökohtaisesti tule sulkea pois muiden energiantuotantomuotojen mahdollista hyödyntämistä samalla alueella.

Maakuntakaavan tulee jäädä tilaa ja mahdollisuuksia myös uusille innovaatioille energiantuotannossa ja eri energiantuotantomuotojen yhteiskäyttömahdollisuuksille. Seudulliset tai muutoin laajat hankkeet energiantuotannossa vaativat lähes poikkeuksetta tarkennettua maankäytön suunnittelua, joten maakuntakaavalla on tärkeä tehtävä toimia potentiaalain näyttäjänä, mutta ei lähtökohtaisesti selvitystyötä rajoittavana. Maakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueella on oltava mahdollisuus myös muiden energiamuotojen toteutumismahdollisuuksien selvittämiseen ja tarvittaessa rakentamiseen, joko yhdessä tuulivoiman kanssa tai erikseen.

Aurinkovoimaa koskevassa yleisessä suunnittelumääräyksessä annetaan suuri painoarvo sähkönsiirron suunnittelulle. Maanomistajien ja muiden kuntalaisten, luonto- ja maisema-arvojen sekä yleisen viihtyvyyden kannalta on tärkeää, että lähekkäin sijoitettavia voimala-alueita ohjataan keskittämään sähkönsiirto yhteisille johtokäytävillä yhteispylväisiin muiden energiantuotannon hankealueiden kanssa. Tämän ei kuitenkaan tule ehdottomasti rajata hankesuunnittelua. Kuten uudessa tuulivoimaloiden potentiaalain osoittavassa kaavamerkinnässä tv-3, myös muiden energiantuotantomuotojen osalta on kannatettavaa tuoda esille mahdollisuus energian hyödyntäminen paikallisessa, suljetussa sähköverkossa.

Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavassa liikenneväyliin kohdistetut huomiot on osoitettu tarkoin rajattuihin kohteisiin. Seudun alempitasoisen tieverkon kunnostamiselle on tarve miltei koko maakunnassa. Oulun ja Kajaanin välisten valtatie- ja rautatieyhteyksien kehittämisen olisi tärkeä näkyä myös maakunnallisella tasolla. Toimiva rataverkko parantaa merkittävästi mm. teollisuuden toimintamahdollisuuksia.

Liikenne- ja sähköverkoston linjaukset vaikuttavat osaltaan myös vetytalouden kehittämiseen. Vetyä voidaan laajasti hyödyntää polttoaineena, lämmöntuotannossa, teollisuudessa sekä energiavarastona. Tuulivoiman suuri merkitys hiilineutraalin vihreän vedyn tuotannossa on tunnistettu. Perämeren kaaren kuntien osalta vetytalouden kehittämiseen nähdään potentiaalia sekä tuotannossa että loppukäyttäjänä, ja pitkän tähtäimen suunnitelmana onkin Suomen ja Ruotsin rannikkoja pitkin Perämeren kaaren ympäri kulkeva tuhannen kilometrin pituinen vetyputkisto. Vaalan kunta pitää tärkeänä, että maakuntatasolla tunnistetaan myös sisämaassa olevan vihreän vedyntuotannon mahdollisuudet ja yhteys rannikkoseutuun. Vaihemaakuntakaavoituksessa ja siihen liittyvissä erillisselvityksissä tulee tämä yhteys ottaa huomioon osana vetytalouden toimintamahdollisuuksien kehittämistä. European Hydrogen Backbone - ryhmä onkin tavoitekartassa 2040 esittänyt Perämeren kaaren reitin haaroittumista Oulujärven suuntaan.

Miira Raiskila
Vaalan kunnanjohtaja